

ACC. N:R M. 8468:1-61.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta
Socken: Asarum Berättat av:
Uppteckningsår: avskr. 1942. Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

När Kvist-Anders skulle skjuta haren. s. 1-6
Den gamla Invaliden. s. 7-12.
Spele-Petters Amerikafärd. s. 13-22.
Sågnen om Töstegöl. s. 23-34.
Sågnen om Sten-Pelle. s. 35-38.
Aborremåla-Syskonen. s. 39-61.

Minnesuppteck-
ningar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468 : /.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När Kvist-Anders skulle skjuta haren.

Du Håken som ä Kwickställder med bössan : Gack upp till mig på söndag morron, så ska vi ta oss en duktig jösse till frukost! Jag har ett stop starkt hemma som passar precis till harstek.

Den som framställer detta förslag var en lång 13 kvarters gubbe, med ett illparigt utseende och förskräckligt missbildad kropp; blotta åsynen af honom kunde locka den allvarsammaste menniska att gapskratta ! För att börja beskrifningen nerifrån så hade han begåfvats med ett par fötter som säkert höllo 16 a 17 tum i längd, och som vid gåendet spetade ut i nära 45 graders vinkel ! Man fick ovilkorligt det intryck att de voro bittra fiender och sträfvade därför på var sitt håll för att komma ifrån hvarandra. Det var omöjligt att passera honom på en skogsväg utan att snubbla om dem på grund af deras ofantliga längd och utstående form; och sjelf kunde han icke gå fram bland ris och buskar, ty der hängde han sig fast. Det berättades, att en gång han skulle gräfva ett smalt men djupt dike i en dyig mosse samt ämnade gå fram längs diket på botten fick han icke fötterna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:2.

Landskap: Blekinge..... Upptecknat av: August Holmberg.....
Härad: Bräkne..... Adress: Svängsta.....
Socken: Asarums..... Berättat av:.....
Uppteckningsår:..... Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

förbi hvarandra, utan blef sittande fast tilldess folk och drog
upp honom.^{kom}

Men som snöplog var han utmärkt ! Der han gick fram plöjer han nästan en meterbred väg. Och benen på honom sedan, de utgjorde tre fjerdedelar af kroppens längd. Bålen var deremot kort och tjock, men såsom en ersättning för hvad som fattades denna i längd hade det bildat sig ett utskott på ryggen i storlek som en hektoliterskorg. Men det grinigaste på hela personen var skägget ! Krokigt och hopgyttrat som det värsta törnsnår, skimrade det till på köpet i sju eller 8 olika färger, man kunde vara frestad tro att han fått en regnbåge såsom girland under hakan, lägger vi så till att, han var en öfverdängare i att ljuga ihop historier så är hans konterfej färdigt.

Vet du reda på hvar du bör söka haren frågte Håken. -- Jajamen, kan du väl tänka att ja " voit " hvar han har sitt säte, (=liggplats) lyss på så ska du få höra hocken illmarig kanobel han är: Tre "sön-dassmornar" har jag varit efter honom och skjutet på honom mä, och jag har hållit rätt, fo dä har blifvet stora blodfläckar på snön

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:3

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnemåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men han har sprungit lika bra. Se stugu Pellen förtrollade några harar när han var härneråt och jagade och denne lär vara en af dem.

Bernt Isak ränner efter en sådan trollhare öfver tre veckor och skjöt en tu troj skott på honom hvarje dag och han stöpte hagel både söndagsmorgnar och torsdagskvällar o te sist stöpte han hagel af arvasilver och då dog haren ! Ja dä vill si, att ska ja tala sanning, så va dä inte arvasilver för Bernt, för han bytte sig till det af Kittes Ola för en skäppa päror, och Ola hade ärft det efter sin mor. Ja dä ä besönnertitt att arvasilver ska ha sådan kraft o verkan, o dä står ändå inte not om alt i biblen.

Söndagen kom och i morgongryningen gick Håken upp till Anders medtagande sin bössa, men som han var en spjuver och visste hur svårt A: hade för att komma fram bland kratt och buskar anmodade han denne att köra upp haren, och sjelf ställde han sig på pass. Anders hade sjelf en gammal muskedunder som han tog ner från "jäl-
len " der den legat laddad sedan föregående jagt. Borta i torpet fick han strax spår efter haren och såg honom äfven då han sprang opp, sitt skott lät han gå och strax derpå skrek han till Håken: Kom, skall du få se hur hiskligt " mä blö " här är efter haren

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8468:4

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av: _____
Uppteckningsår: _____ Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Håken, som hört oväsendet, men icke sett något, trodde att haren stupat och gick ner till A: som stolt visade på den röda snön att han nog var säker i att skjuta rätt, fastän haren var förtrollad så att ingen kunde få lifvet ur den. När Håken kom fram såg han genast hur det hängde ihop; de röda fläckarne på snön bestod af tusentals vägglöss som under veckans lopp samlat sig i bösspipan der den legat på jällen öfver kakelugnen.

Då A: blifvet upplyst om hur saken förhöll sig, bara skrattade han litet för sig sjelf samt sa helt gemytligt: Ja då gå vi hem! Jag tänker våtvarorna smakar lika bra om vi ha harstek eller ej. Hemkomna slog de sig ner vid bordet och när han fått sig några jamare började han berätta för Håken om sina äfventyr.

Ett stycke nedanför Anders stuga syntes bland björkbuskarne en gammal förfallen ryggåsstuga, der en person kallat Fyr-Nisse bodde, och det var om dennes katt som Anders först berättade.

Kattor må du tro, sa han till Håken: Är några djävlsans kräk te o va imariga ! Fyr Nisse der borta har en som har tagit sig före att stjäla värre än Sven Dansare. Hos Kru Pellens käring tog han två kullar kycklingar och bort hos Per massen plockade han

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:5

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarums

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

alla mörtorna af nätet som Per hängt på väggen medan han var inne och fick sig lite frukost, men det värsta spektaklet gjorde han för Kal Månsa - sissan ! Hon skulle åstad till ett bårsöl (barn-dop) och hade bakat en äggakaka som hon ämnade ha med sig till gillesgården och när den var färdig satte hon formen med kakan i på hyllan vid köksgluggan, och emedan sissa hade andra bestyr att sköta om i köket tänkte hon inte på att se efter kakan på en lång stund, så skulle hon gå ut efter ett ämbar vatten, och när hon då gick förbi hyllan så for katten ut genom gluggen och då hade han sista biten af kakan i munnen.

För att läsaren skall kunna förstå detta, måste jag med några ord omtala hur köken i en ryggåsstuga voro beskaffade.

I alla de gamla stugornas kök fanns aldrig något fönster utan endast en i timmerväggen sågad öppning 30*30 Cm i fyrkant, som om nätterna stängdes med en brädlapp men om dagen var öppen. Under gluggan var en hylla som ibland var fästad i väggen, men som för det mesta hvilade på två i väggen inborrade pinnar. På denna hylla brukade den färdiglagade maten ställas tilldessa att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:6.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne Adress: Svängsta.

Socken: Asarums Berättat av:

Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den skulle bäras in och sättas fram på bordet vid måltiderna.

Aug. Holmberg

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:7

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av: _____
Uppteckningsår: _____ Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den gamle Invaliden.

När jag som Runeberg säger: Låter tanken återgå till flydda dagar och de gestalter som då uppträdde, kommer jag särskildt ihåg en gammal invalid som någon tid vistades i Björnamåla, Asarums s.n. Han kallades "Sven Lång" och hade i sin ungdom tjänat soldat vid Kronobergs regemente, samt såsom sådan varit med under fältttåget i Tyskland 1813 - 1814. Han var nog närmare 80 år då jag som liten pys hörde honom omtala sina bedrifter. Han var en oförarglig meniska men kunde visa humör som en stridstupp när odygdiga pojkar voro elaka mot honom. Han hade i slaget vid Leipzig fått högra låret krossat så att han haltade fram stödd på en grov käpp. Genom att jag hjälpte honom med lite små ärenden samt isynnerhet därför att jag var idel öra när han berättade om sina krigsbedrifter och ej motsade honom, stod jag i särskild gunst hos honom. Då satte han sig på en sten och lyfte upp mig på knäet under det han talade om sina många bedrifter.

Du må tro jag har vatt unger och glader ja må fastän det är

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8468:8.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
 Socken: Asarums Berättat av: _____
 Uppteckningsår: _____ Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

längesen: Så brukade han börja sin sjelfbiografi ! Stor o lång
 va ja och dämeså fick jag bli flygelman när ja va blun kneit.
 Ja du må tro dä va herrliga dagar . Menså hade vi en kong nån-
 stans utrikes som höjte Apolion, o han va dän värste som fanns
 te o slåss, så alla di annre kongana i de inre lännerna va rädda
 fo honom osså fick vi våor kong te o fara över mä hela sin kriss-
 mait for o hjelpa te o klå honom, o vi kom i lann på ett ställe
 dikalla fo Tysslann, o sinn va dä te o machera natt o da for att
 vi skolle tya fram i rättan ti te en sta som hette Läppsi ! Se du
 dä går inte te i kri som når ni slåss här på Björnamåla gate, fo
 dä kan ni göra når ni tycker på, men si i kri, då sätter di ut
 en visser da närsom di ska barka ihop, o sen får di hålla på o
 slåss bo natt o da tess non å dom vinner. O dennehäre "Apolion"
 han har svarta loja fransoser mä se o du må tro dä va folk som
 konne slåss. Mensi våor kong va inte räddor fo han hade en gen-
 ral mä se som höjte Kadrill o han va värre än nån ann te o skjuta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:9

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarum Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnanåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mä kanoner. Han tar två kullor i var kanom o ~~di~~ va hopafästa mä en långer kobbalänk o när han skot så hängde ju kulorna ihop mä länken o dä slo böjnen å tjuavis (tjogvis) fransoser på en gång, men likaväl tydde fransoserna stå se i tre daa innan dä va slutt mä dom ette va di sae. Ja va inte mä te slut fo om kvällen anre dan så ble vi överridna å en sjatron hästfolk som hade spjut så långa som långa metraftar (metspö) o ja feck fatt i oitt spjut mä venstra näven o ja vre te so karen stypte å hästen o då slo ja honom i skallen mä mitt gevär so höjta hutet gick i en krab , o bössestocken brast sin förstår du ja konne inte fri me långer utan di re kull me o låret brast på me så däa fick ja ligga mean di re över me allihop, ja ja feck mer skada ändå men låret va då värst mä. Men medaljen ja har fick ja inte för detta fo homöen stryk en få så ska du inte tro att di ger en medalj fo dä inte. Utan dän feck ja fo dä ja frälste livet på vår kafften han hade några svar-ta dj-r o slåss mä o hade nock fritt se om inte sabelen brustet for honom o då ble han stucken mä bajonetterna förrän ja tydde fram o då ble ja arger fo dä va en doktier kafften so ja ränner min bajonett i den öjne och slog den anre i skallen so han stöp,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

8468:10.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarum Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sin to ja kafftenen på ryggen o bar å honom te ett tält lite bakom
oss der vä va några doktare som kunne plöstra mä honom o ja va
bloier om hejla hutet fo ja hade fått me nära skråmor så di vela
plöstrat om me mä, o ja sae: Töcker ni dä bär se o bli här na ja
behöfs derborta ! Gi me en bra syp så reder nock ja me, o dä fick
ja sin lade jag iväg igen men sin om kvällen så mesjäl fick ja så
möet ja tälte o du kan tro dä va löjsamt o inte kunna sti opp o
gå o va som folk, män ja va mä när vi kom hem igen o då hörde ja
att våor kung skulle åsta o klå norskarne o ja ba so grant ja skul-
le få följa mä fo hade ja bara fått åket mä skjutserna tess vi
kommet fram så skulle ja mesjäl slaets så bra som näen aen men
ja fick stå framför regementet o generalen talte om for dom alli-
hop hor bra ja slaets osså fick ja medaljen o voit du då hurrade
hoila regementet for me. Ja ja har ju visat de honom o dän ska
ja ha mä me i mina kiste nårsom di ska begrava me.

Stackars gamle hedersgubbe ! Hans begrepp voro små, och hans
uttrycksförmåga ytterst klen. Han kunde för resten varken läsa el-
ler skriva ! Men pligtkänsla hade han och var tacksam för den min-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 8468: //.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
 Socken: Asarum Berättat av: _____
 Uppteckningsår: _____ Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-sta välvilja som bevisades honom. Hur tacksam visade han sig ej när jag sprungit den obetydliga halvmilen till Stokavahl efter en dosa snus eller ett kvarter bränvin åt honom. Hur hjertligt lyfte han mig icke upp på knäet under det han väl för hundra gången berättade för mig sin enkla, men om plikttrohet och fosterlandskärlek vittnande lifshistoria, som jag fick åhöra så många gånger att jag kunde den bra mycket bättre än mina katekeslexor. Först långt efter hans död förstod jag vad det betyder att Sverige vid kritiska tillfällen eger tillgång på sådana plikttrogna dödsföraktande kämpar, himmelsvidt skilda från våra nutida värnpligtsvägrare. Jag förstod som sagt icke då, vad tack vi voro skyldiga mot sådana gamla kämpar, hvars mod och dödsförakt gjorde det möjligt för mig, sasom en senare ättling av samma folk att kunna säga med "Döbeln", friboren är jag. Då far och jag efter en månads skogstur återkom till hemorten sporde vi att han transporterats till sin hembygd i Småland för att han ej skulle falla den fattiga byens befolkning till tyngd. Han hade ju inte hemortsrätt härnere, men så länge han kunde stappla omkring, ne-

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 8468:12.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne Adress: Svängsta.

Socken: Asarum Berättat av:

Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-kades honom icke ett mål mat var han kom. Folket i Björnamåla by voro nog med de fattigaste i Asarums socken och deras måltider bestodo huvudsakligen av kornbröd, sill och rovor, som dock mot 1860 talets slut började utbytas mot potater, men av det lilla de hade gävo de utan tvekan och missnöje med sig åt den behövande så långt deras lilla förråd räckte, och av erfarenhet kan jag ge folket i byn samma vitsord den dag som är ! Efterblivna äro de i många hänseenden, men den gamla gästfriheten finnes kvar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:13.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spele-Petters Amerikafärd.

Storbonden Jon i M. var både stor till kroppen och stor i orden. Men hjernan hade stannat i växten och tankarna voro reducerade till ett minimum. Endast högfärdsbegreppet hade utvecklats så att det var det mest framträdande. Andra bönder, som icke kunde mäta sig med honom i rikedom, samt torpare och drängar, titulera-
de han : Sketklamp. En som motsvarade honom sjelv, helsade han med: Goda du here ! För kyrkovärden och nämndemannen nedlåt han sig att lyfta på hättan. Endast för Presten visade han den vördnaden, att han neg djupt med båda knäna på samma gång han tog ett stadt grepp om kullen på hättan och lyfte en smul på den. För en av sina drängar, som han kom i krakel med skröt han över sin livs-
erfarenhet med följande sats: " Dä ä inte värt du ä stor i truten din sketklamp ! Du ska veta att jag varit både herre och hund !" Kom han vid sina stadsbesök att bli hedrad med en inbjudan till gästgivaregården av någon bättre person kände han sig smickrad i högsta grad, och när han druckit första laget, var han sjelv

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

8468:14

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den förste att föreslå bjudning till det nästa som då alltid blev, om icke finare så åtminstone betydligt dyrare ! Efteråt kunde hans snåla sinne gräma sig häröver i långa tider! Och medan bondångern räckte hade han ej råd att förnya stadsbesöket.

Ungefär en halv mil från Jons gård bodde en torpare Mathis H. som hade en son Petter av samma ålder som Jon. Båda hade gemen- samt gått och läst för presten i Hellaryd, och Petter som var en begåvad och vettgirig pojke, hade vid flera tillfällen hjälpt Jon med sina svar. Han stod därför högt i gunst hos denne och sedan båda blivit äldre var han alltid en gerna sedd gäst hos Jon, som dervid totalt lade bort sitt översittarelygne, vilket bäst visade sig deri att han uraktlät att tilltala Petter med sitt ingrodda "sketklomp". Petter som på samma gång var en äkta spjuver och upp- tågsmakare, försummade icke att låta Jon bli skottavla för sina kvickheter, fast på ett sådant sätt att Jon med sin tröga upp- fattning, alls icke förstod detta utan skrattade så att hela hus- et skakade åt Petters lustiga och spydiga historier fastän han

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:15

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarum Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sjelv i dessa fick figurera som hufvudpersonen. Under tiden som gått hade Jon hunnit bli gift och fader till flera barn samt när-
made sig nu 40 års åldern. Petter var utbildad möbelsnickare !
Bygdens förnämsta fiolspelare och klarinettblåsare, samt framför-
allt hela socknens rolighetsmakare. Var bara Petter med på ett
hörn så firade glädjen triumfen! Ledsnaden och tråkigheten våga-
de sig icke fram i Petters närvaro. Så stod sakerna när vi skrev
1867. Amerikaresorna började bli lite mer vanliga, och från våra
orter var det många som reste deröver. De brev som då och då an-
kom från dem, som för längre eller kortare tid tillbaka rest dit,
hade i regel goda nyheter att berätta. Visserligen talades det
om ett oerhörd slit och släp, men sådant var man ju från barndomen
van vid. Men när det på samma gång talades om att det blev pengar
så var det detta som drog. Bland dem som hyste en innerlig läng-
tan att komma ditöver, men som hindrades derifrån av brist på
respengar var även Petter. Hur han vände och vred på saken häg-
rade ändå resan i ett avlägset fjerran. Men inom kort kröntes
hans önskan med framgång och detta på ett så oväntad och egen-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:16.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-domligt sätt, att det överträffade den djervaste fantasi.

En dag under slåttern (således i Juli) gick Petter upp till Jon för att prata bort några timmar. Jon, som nu var en förmögen bonde och hade drängar och pigor i tillräcklig *mång* till gårdens skötsel, deltog ej sjelv i arbetet, hvarför han med glädje såg Petters ankomst. Det pratades som vanligt en massa gallimatias, och den fyrkantiga flaskan som tagits fram ur hörnsåpet bidrog med sitt innehåll att ytterligare förhöja stämningen! Nu hade Jon vid ett tillfälle på en auktion köpt en bössa. Hvertill han skulle ha den, visste han väl knappast sjelv ty skytt var han minst av allt. Men nu, i sitt upprymda tillstånd, ville han ha Petter med sig ner till den närbelägna Metsjön så skulle han skjuta änder med en säkerhet som Petter aldrig sett maken till! Och Petter som i förväg visste att detta var något för Jon omöjligt, men på samma gång begrep, att det kunde bli ett ypperligt ämne att göra sig lustig över, var genast villig att vara med, uttalande att: Om Jon gick på jagt var det inte gott att heta villebråd.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

8468:17.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nä du ska få se på det, sa Jon. Och derpå gav de sig i väg.

Ute på gården kom just då skördefolket hem till middag, och en av torparne sa: Det är inte lönt ni går till Metsjön och tänker skjuta änder, ty dem har Pålsa Mathis tagit allihop. (Mathis var en av gårdens torpare). Han har väl så fan heller ! sa Jon med ilska! Träffar jag honom så skjuter jag honom tvärt ! Ja mesjäl gör jag så !

Samma förmiddag hade en annan av gårdens torpare (Bäcka Johan eller bäcka skräddaren som han kallades, emedan han byggt sin stuga alldeles invid den förbiflytande bäcken, vars vatten stundom stänkte högt upp på husets gavel.) funnit att hans skafferi var tomt, och gett sig iväg ner till Kvallåkra för att förskaffa sig ett par kakor bröd. Som vägen var lång hade han tagit ekan och rott över den tämligen stora sjön och just som han satte in ekan i vassen vid östra stranden, uppenbarade sig Jon och Petter vid sjöns vestra ända. Dessa varnade genast att någon satte i land vid motsatta stranden. På grund av det långa avståndet kunde de ej se vem personen var, men båda togo för givet att det var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:18.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mathis som var der och jagade änder, och Petter sa: Visa nu hur god skytt du är, nu har du Mathis derborta. Då ä för långt håll mente Jon ! Åh strunt ! Lägg en kula i då, tyckte Petter, och kvick och tjenstvillig som vanligt lemnade han fram en liten rund sten han hittade på stranden. Upprymd och lättlockad som Jon var samt kanske en smula arg stoppade han ner stenen i pipan, tog sigte och fyrade av så att stenen med ett visslande ljud for iväg över sjön. Förvånad över att Jon ändå förstod att skjuta ett skott, sade nu Petter: Nu tar vi din eka och ror bort, så får vi se hur det tog. Såg du nåt ? frågade Jon. Ja jag tyckte det var någon som föll i vattnet derborta när skottet gick förklarade Petter. Ja du må tro jag kan skjuta, skröt Jon.

När våra friskyttar kommo fram, funna de visserligen ekan, stående ett stycke från land i vassen, men ingen menniska syntes till. Johan hade vid det här laget hunnit halfvägs ner till Kvallåkra, och visste inte ett grand om Jons mordiska anslag. Petter höll sig tyst som muren så länge, undrande var personen befann sig som funnits i båten, väl vetande att icke var det av fruktan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 8468:19

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
 Socken: Asarums Berättat av: _____
 Uppteckningsår: _____ Född år 1860 i Björnemåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för Jon som Mathis höll sig undan, och någon annan trodde han inte det var. Ännu hade han ej fått koncentration på tankarne, men så med ens kunde han säga som Teaterdirektören: Ädla tanke ! Var fick jag dig ifrån ? Till Jon, som handfallen och med gapande mun betraktade den tomma ekan yttrade han: Ja, nu du Jon kan du ta farväl med hemmet ! Du ser väl att du skjutet ihjel karlen ! Han har stupat i vattnet och sjunket som en sten. Det var ett mästerskott du gjorde ! Men det är inte säkert att Länsmannen berömmar dig för bedriften ! Du säger väl aldrig det, kryste Jon fram och blev blek som ett lik. Ja du ser väl själv hur det är, mente Petter, och du sa ja själv till allt folket, när vi gick att du skulle skjuta Mathis var du träffar honom, så att bevis blir det inte svårt att få, dessutom stod jag ju och såg när du sköt honom ! Gu hjälpe me ! Hur tror du väl det går ? Jo det skall jag säga dig, sa Petter med högtidlig min. Kommer du ihåg hur det gick med Kul-
la Erik, när han slagit ihjel " Botte Pellen " ? Han fick tio år, och dog i häktet. Ja, jag blir rakt olycklig låt oss ro hem igen ! Jag skall aldrig skjuta på någon menska mera för det blir bara

Skriv endast på denna sida !

ACC. N:R.

M. 8468:20.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

" ulökka " med det ! Det är nog bäst att låta bli det, isynnerhet för så säker skytt som du visat dig vara som är i stånd att skjuta dem med " komperhalta " (= småsten) på en halv fjerdingssväg. Ja Gu hjälpe me, min arma menska jemrade sig Jon under det tårar pressade sig fram ur ögonen på honom. Djevla bössa röt han till i detsamma och kastade bössan i sjön. Titta! Den sjunker, utropade Petter under det han bemödade sig att ej utbrista i gapskratt över Jons bedröfliga uppsyn och ångerfulla sinnesstämning. Petter, som mycket väl visste att även för den säkraste skytt hade det varit omöjligt att med ett hagelskott skjuta någon på så långt håll, hade dessutom granskat botten vid ekans plats och funnit att der icke fanns någon varken död eller levande menniska, men detta teg han med, det befordrade bäst hans plan att Jon fortfarande var i den tron att han skjutit Mathis.

Under hemvägen hade Petter utformat sin plan, som han icke dröjde att meddela Jon. Den gick ut derpå, att om Jon kunde omedelbart skaffa honom 500 Rigsdaler så förklarade han sig villig att bums resa iväg till Amerika. När sedan Länsmannen kom för att hålla förhör hade Jon intet annat att göra än skylla ifrån sig på

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:21.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Petter, utpekande honom som gerningsmannen. Jon som i sin förfäran såg olyckan hänga som ett Damoklessvärd över sitt hufvud, accepterade med begärlighet Petters förslag. Pengar hade han för tillfället inne, emedan det då inte var vanligt att anlita någon bank för placerandet av pengar. Och dessutom tror jag icke att några sockensparbanker funnos då heller. I Karlshamn skulle enligt ut-sago finnas en sådan, men om den hade sin verksamhet förlagd utom staden känner jag ej till. I varje fall anlätades den ej. Sålunda fick Petter respengar till Amerika på ett sätt som varken han själv eller någon annan kunnat gissa sig till och dagen derpå gav han sig i väg, väl vetande att så snart skälmstycket blev uppdagat hade han varit reskassa utan.

Epilogen till det här äventyret kom några dagar derefter och även denna bjöd på särdeles lustiga poänger. Den här förut omtalade Mathis - torpare på gården sen flera år tillbaka - kom tidigt en morgon några dar härefter inklivande till Jon, med en säck under armen och begärde att få en skäppa korn som han ämnade mala till mjöl på sin hemkvarn, det han haft var tagit slut. För egen del

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 8468:22.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

För egen del var han alldeles ovetande om att han såsom lik legat skjuten borta i Metsjön sedan flera dagar tillbaka. Och Jon som trodde att han såg en vålnad framför sig, utropade i häpenheten: Koss i Jesu namn! Lever du nu! Jag skjöt ju ihjel dig härom dan neri Metsjön. Mathis som tills nu intet visste men som var ett stycke spjuver genmälde helt lungt: Ja mensi husbond vet väl att jag är god vän med näcken, och han blåste liv i mig igen, annars hade jag inte varit här nu. Ja det var väl det, utbrast den överlycklige Jon, kom ska du få en stor sup. Jag skall aldrig skjuta ihjel dig flera gånger.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:23.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av: Se sid. 31-34.
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnanåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sågnen om Töstegöl.

I aldra äldsta tiden, hände en gång då en fiskargubbe meta-
de efter gäddor i den lilla skogssjö som ligger mellan Ryedahls
och Ebbarps egor och som i våra dagar kallas Töstegöl, att han
fick ett sjötroll på kroken. Det såg ut som en annan människa
och var groft byggt men hade knapt medelmåttig längd, hade stora
gröna ögon och ett långt svart hår, samt var bildat till ett han-
troll. Fiskargubben som strax förstod vad det var för varelse som
fastnat på hans stora gäddkrok blev haj men då den okände varelsen
icke visade sig arg eller hämndlysten repade han mod och började
tala väl med trollet samt bjöd detta att följa med sig hem och
hålla tillgodo med vad huset förmådde. Han tänkte inom sig själv:
Kanske om jag vänslas väl med trollet så kan jag i framtiden hop-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

8468:24

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- pas på god fisketur vid alla sjöar jag fiskar i. Nåja trollet följde med hem, åt och drack och lade sig sedan att sova för natten. Men då inträffade något som väl ingen av dem kunnat ana. När trollet sovet i en kristnad persons hus, mistade det hågkomsten av var det hörde till och kunde därför icke återgå till sitt förutvarande levnadssätt utan var tvunget att stanna kvar hos fiskargubben. Något namn borde det väl ha och eftersom det dragits i land alldeles invid en stor töstebuske som växte vid stranden av sjön kallades det helt enkelt Töste och detta namn behöll det, Hvad fisketur beträffar, fattades det intet och till och med att med fällor fånga djur i de stora skogarna visade sig trollet vara oöfverträffligt. Men att på något sätt laga till födan brydde det sig inte om utan förtärde födan rå och kläder ville det ej heller ha på sig mer än någon trasa överaxlarna. För köld och oväder

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8468:25.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
 Socken: Asarums Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var det känslolöst talade högst ögera och hyste icke fruktan för någonting annat än åskan. När det dundrade sprang det i en mörk vrå och gömde sig.

Fiskargubben som fångade trollet hette " Bo ", och hade sin lilla jordkoja i en solbelyst glänta av skogen långt ute i söder just der Ryedahls slättmarker börjar. Och den lilla upphöjning som grundberget gör över markytan och på vilken tvenne väldiga jättstenar ligga, kallas än i dag: " Boa backe ". Efter många års sammanlevnad dog fiskargubben Bo, och då tog Trollet Töste sin tillflykt upp åt skogarne, der det i en bergsida öster om Töstegöl grävde sig en jordkula i vilken det ensam tillbringade sin tid då det icke var sysselsatt med fiske eller fångandet av djur i skogarne till sitt lifsuppehälle. Kom han händelsevis i närheten av någon människobostad tilltalade eller förnärmade han

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8468:96.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarums

Berättat av:

Uppteckningsår: 1930

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ingen, men hade liksom barn lystnad och begär efter glänsande föremål såsom kopparkärl mynt eller silversaker. Men föremål av jern och stål brydde han sig icke om. Fann han deremot något av de förra så tog han detta med sig utan att säga ett ord och samlade med tiden en hel hop sådana föremål till sin jordkula. Detta fick en stortjuv kallad " Valla Johan " höra omtalas, och eftersom denne var en råbarkad filur och styv slagskämpe beslöt han att dela håvorna med Töste och lyckades efter mycket letande hitta rätt på jordkulan i vars närhet han höll sig gömd tilldess han såg Töste gå ut åt skogen, och sen dröjde han inte länge att infinna sig vid hålan menande att nu skulle han ta med sig en börda derifrån.

Denna gång hade Valla Johan storligen räknat fel! Hela hålan var smitande full av krälände och väsande ormar och i själva dörröppningen låg en väldig best, grov som en stock som med

1) Till hålan kom han men icke längre!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:27.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vidt uppspärrat gap hotande reste upp hufvudet i jernhöjd med Johans ansikte. Denne satte fart nerför berghällen så att strå och stickor rök men det var med yttersta möda han kunde springa ifrån odjuret. Men något av det etter ormen sprutade efter honom fick han över sig och blev derav så sjuk att han var nära att dö på kuppen. Hädanefter vågade ingen komma i närheten av sjön eller berget, och var det någon skogsströvare som råkade få se Töste ute i skogarne der han långhårig, luden krokig och barfota tysst och varsamt smög omkring som en ande " korsade han sig " ! (Gjorde korstecknet. Folket säger bara: Kors sig) och bad Gud bevara sig från sådant möte.

Det tycktes som om trollet Töste var odödligt. I flera Generationer efter varandra visste folk att berätta om hur fiskaren Bo fångat sjötrollet Töste någon gång i forntiden och ännu tras- kar denne omkring som en enstöring, sökte aldrig någons sällskap

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8468:28

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och talade aldrig till någon af egen drift men blev han tilltalad kunde han ge svar fast de blevo ytterst knappa, och aldrig mer än det aldra nödvändigaste.

Så blev det en sommar med med ovanligt både mycket och häftigt åskväder. Isynnerhet urladdade åskan sig över Ryedahlsmarken med blixtpå blixtpå följdt av ett förfärligt donder och brak. Det såg ut som om himmelens hela artilleri varit samlat deröver. Under hela hösten spordes det icke att någon varken på ett eller annat ställe observerat det för övrigt så skygga sjötrollet Töste och när vintern och en stor del av följande sommar gått och Töste ej syntes till togs det för en given sak att åskan gjordt kål även på detta trollet. Ett par modiga gubbar gingo åstad för att om möjligt leta rätt på Töstes håla som skulle finnas i närheten av en sjö långt uppe i markerna. Långt om länge hittade de platsen der de förmodade att hålan varit belägen fastän säkra voro

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:29

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnemåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de icke strax, allting var förändrat. Åskslagen hade spräckt bergsidan samt kastat stenar, jordtorvor och kullbrutna träd huller om buller på ett stort område men av den mängd ormar som fanns överallt deromkring drogo de den första slutsatsen att de råkat på Töstes hemplats och när båda dessutom blevo så häftigt sjuka att de med möda kunde gå tillbaka hem voro de övertygade om att de råkat på platsen. Den lilla sjön som dittills ej haft något namn kallade de nu för Töstegöl och detta namn har behållets ända fram i vår tid.

I vår tid har egorna odlats till bara ett par hundra meter från den lilla sjön som ligger inbäddad i skog med sankta tuviga stränder bevuxna med pors och odon samt med gungfly rundtom så att för att vara belägen så långt ner åt utbygden verkar den än idag äkta vildmarksjö. Den lilla vattenytan som knappt håller mera än 4 a 5 tunnland ligger i lå av skog och på östra sidan av höga

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 8468:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

bergsidor så att dess yta sällan beröres av en vindfläkt. Fisk finnes det gott om än i dag men enligt förståsiggpåares utsago lär han vara " förgjord " så att ingen kan få någon der utan möjligtvis en natt då åskan dundrar.

Hur mycket av sägnen som haft någon grund i verkligheten är ju omöjligt att numera ge något svar på. Men något har det i alla fall varit alldenstund båda namnen och platserna än i dag finnas och som en egendomlighet kan anmärkas att hemmanet Ryedahl ända fram till 1880 talet såväl i Kyrkoboken som på kartan och jordeboken gick under benämningen " Trolleboda ".

Sägnen omtalar att det på den tiden Töste vistades vid sjön skulle der varit gott om ormar. Sådana finnes der ovanligt gott om än i dag. Men om de kan räkna sina anor från sjötrollet Töste har jag mig icke bekant.

Både sjön och jätttestenarna å Boa backe borde fridlysas. Vi har icke just så gott om sägner som med sådan säkerhet kan peka

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8468:31.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på en viss lokal och säga: Just här hände detta. Och att der på samma gång finnas kvar synliga bevis för sägnen.

Till slut några ord om min sagesman.

I min första barndom kom en person en a två gånger varje höst opp till vårt hem för att i fars sällskap skjuta fågel. Vi kallade honom " Sme-Johan ". Han var hemma i GungVala och var smed till yrket, fiskade bra men var dålig skytt, kunde aldrig ta en fågel i flykten och tog han haren i fullt språng var detta mera tur än skicklighet. Far ville ogerna ha något sällskap i skogen men av någon orsak hade han fattat tycke för Johan så att det fick passera. Kanske var det därför att Johan alltid hade ett stop bränvin med sig att bjuda på. Johan var munter och språksam och eftersom utfärderna aldrig blev längre än att jag kunde stulta med hade jag nöje av att höra på vad han berättade under rasterna. Då jag var bliven 7 eller 8 år ville jag en gång följa med honom hem och vi

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8468:32.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tog vägen rakt fram genom de stora skogarne som sträckte sig i ett sammanhang från Hinneslee ut till slätterna vid Ryedahl. Vi följde en fästing som passerade alldeles intill Jättestenarne å Boa backe. Här satt vi en stund och såg ut över den vida slätten som utan avbrott fortsätter ner förbi Asarums kyrka och som i dagligt tal kallas "Asarumsdalen". Under rasten berättade han för mig ovan omtalade sägen. Boa backe var då ett stort torp med många vackra fruktträd, och dessa finnas ännu kvar fastän husen för länge sen äro rivna och åkrarna ligga öde. Dåvarande torparen kallades "Pojka-Jonas" såvida jag minnes rätt.

När Sme-Johan berättade om den lilla sjön och om Töstes håla medde många ormarna ville jag veta var denna var belägen någonstans. Jag var icke lokaliserad då i utbygden. Men att få Johan till att vid något tillfälle följa med mig dit mötte svårigheter.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:33

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han var vidskeplig och fruktade för följderna. Två eller tre gånger gick jag ut till honom för att förmå honom gå med dit men för-gäves, det var knappt han ville ge mig så pass besked om platsen att jag på egen hand kunde leta upp den lilla sjön. Han varnade mig för försöket på det enträgnaste fruktande svåra följder, an-seende att jag var för liten att kunna ge mig ikast med trollen. Belägenheten rundt sjön såg då ut på ett helt annat sätt än nu. Alla de stora odlingar som nu finnas vester om sjön voro då sankatuviga kärr med gungfly der man långa sträckor måste hoppa mellan tuvorna. På den fastare marken rundt sjön växte stor urgammal furuskog. Bergsidan der Töste haft sin kula hittade jag nog men själ-va stället der den legat, är omöjligt att med någon säkerhet kun-nautpeka, flera ställen både närmare och längre från gölen äro nog sådana att om händelsen passerat under sednare tid kunde det mycket väl tänkas att endera varit Töstes håla. Men intet som med

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 8468:34

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1930 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

säkerhet kan antagas ha varit platsen. Vad Sme-Johan beträffar blev han inte gammal. Han dog långt förr än jag konfirmerades. Jag kom dit en gång vid 12 eller 13 års åldern för att helsa på honom. Då var han död!

Det finnes ännu någon gammal gubbe som kan berätta vissa detaljer av sägnen men ingen som kan berätta den på det ursprungliga sätt som Sme-Johan. Säggen har numera fått en anstrykning av christendom. En version lyder så, att Töste varit i begrepp att gifta sig med ett mänskligt kvinns men av presten blivit vägrad vigsel på grund av att han var ett troll och att prestens förbannelse skulle varit orsaken till att vädrets makter dödade honom. Jag har emellertid återgivit sägnen sådan jag hörde den berättas av Sme-Johan. I vissa detaljer överensstämmer de nye versionerna med den äldsta sägnen.

Svängsta Maj 1930

Aug. Holmberg.

Den buskväxt som vi i Bleking kallar Töste, kallas även för Brakved. Dess botaniska namn är: Rhamnus frangula.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:35

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarum Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sägnen om Sten-Pelle.

Å hemmanet Danstorp i Asarums socken. Ett par kilometer söder om Svängsta. Finnes på vestra sidan om ^{Lj}Gungbackasjön en mycket förklyftad bergklump, av betydliga dimensioner, som sedan uråldrig tid gått under namnet av Sten-Pelles stuga. Flera grotter av rätt försvärlig storlek finnes i bergklumpen och den största av dessa är det som kallas Sten-Pelles stuga ! En mindre, och vars botten ligger några meter djupare kallas: Sten Pelles kök.

Enl. Gam. kt. bekräftat

För långt tillbaka i tiden hade en stor jätte sitt tillhåll i detta berget. Han brukade icke någon jord och idkade ej heller någon boskapsskötsel utan lefde av vad han rövade och tog från den bofasta befolkningen i omnejden. Såsom en väldig kämpe var han både fruktad och hatad, men ingen vågade ge sig i kamp med honom då han gjorde sina plundringståg i granskapet och att i samlad trupp anfalla hon-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 8468:36.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-om i hans försvarsborg i berget lät sig heller icke göra. Ovanför stupade alla klipporna lodrätt ner många meter så att derifrån var absolut omöjligt att på något sätt komma honom till livs. Och nerifrån steg marken i väldiga stalp och ingångerna till grottorna voro så trånga och avdelade i så många framskjutande partier som lernade ypperliga försvarspositioner så att Sten-Pelle bodde tryggt i sin säkra bergfästning och rövade allt vad han behövde utan ringaste hänsyn under många år. Och i likhet med andra troll och jättar tycktes han vara odödlig. Gamla gubbar berättade att deras förfäder många generationer tillbaka blivit anfallna och plundrade av den hatade och frukatde kämpen.

Till slut kom olyckan. Sten -Pelle hade en sommardag lagt sig ovanpå berget i solgasset och somnat så hårdt att han ej hörde att ett häftigt åskväder drog fram över nejden, lätt synlig som han var der han låg på bergssluttningen tog åskan sikte på honom och med en

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:37

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skräll som skakade hela Danstorp och ett stycke av Gungvala slog åskan ihjel honom. Och från den dagen fick folket i omnejden slippa hans påhälsningar.

Trollet försvann men stuga står kvar och är en sevärdhet av första rang. På samma gång som berget kan ge ett begrepp om de gigantiska krafter isen utvecklat då berget krossades i en massa klyftor, många block ha jättestorlek !

Gungbackasjön, vid vars vestra sida Sten-Pelle skärv är beläget, och som i våra dagar krympt ihop till en obetydlighet. Utbredde förr sin yta över alla de sanka mossar som ligga vetser och norr om Gungvala by. Och hade då ända tills för ett 50 tal år sen sitt utlopp söder ut mot Hästaryd. Circa 350 meter söder om Sten-Pelle skärv bildade då bäcken ett litet stup. Och här brukade Sten-Pelle fånga fisk i bäcken för att bereda sig en smula omvexling i matse deln. Strax vid sidan om bäcken går grundberget i dagen och bildar

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:38.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vad vi kallar: " En flathall " ! Hit vältrade StenPelle ett väldigt gråstensblock på circa 15 kb meter och vände blockets plana ~~vidax~~ yta uppåt och dess smalare ryggsida neråt. Men som det ej kunde ligga still på så sätt " pallade " han under blockets södra sida med en mindre rundad sten och avpassade balansen så noga att när han satt på blocket kunde han gunga som om blocket varit en gungstol. Blocket blev vad geologerna kalla: " En ruckelsten " ! Och ända tills helt nyligen har man med handkraft kunnat sätta den i gungande rörelse. Men som blocket består av lösare stenart har detta vittrat just på balanspunkten så att nu fordras mera kraft för att få den i gungning. På denna ruckelsten brukade Sten Pelle sit- ta, under det han väntade på att fisken skulle komma i hans i bäcken utsatta fiskedon.

Så här lydde den nu nästan bortglömda sägnen om Sten Pelle!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:39

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Aborremåla - Syskonen.

Det förekommer ^{här}än där, att någon enskild person framstår och blir uppmärksammade, såsom riktiga original. Deras tal och uttryck, levnadssätt och beteende, visar en skarp kontrast mot vad som är bruk och skick, hos det vanliga folket i orten! Men sällan förekommer det att en hel syskonkull utmärker sig för originalitet såsom fallet var med de här nämnda "Abramåla-syskonen".

Syskonen bestodo av bröderna: Sven, Pelle, Ola, Jon och Masse (= Måns) samt tvenne systrar: Bengta som dog i unga år och Hanna som levde längst av dem alla. Denna var blind, troligen från födelsen, och kallades därför alltid, såväl av bröderna som den öfriga ortsbefolkningen för BlinnaHanna! Man sade icke blinda Hanna, utan uttalade naturfelet och namnet i samma ord, utan uppehåll. På detta sätt blev hon för varje gång hon tilltalades, påmint om sitt bittra

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr.

M. 8468:40.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

naturfel! Sven, Pelle och Ola voro mera ensidiga och tvärhuggna än de båda andra bröderna; Av vilka Jon formerade bekantskap med ett kvins "Brittes Kaja", och vars följder resulterade i tvenne barn. Men något äktenskap blev ej av och lär väl heller aldrig varit på tal, eller ens påtänkt, åtminstone från Jons sida! Masse deremot gifte sig, efter många bittra meningsutbyte med sina öfriga syskon härom, med en viss Kitta från Ebbamåla, som var inskränkt, nästan tölpig till förståndet. Men blev mor till en talrik barnskara. Masse var icke så arbetsam som sina syskon, och den stora barnskaran tarvade mycket i underhåll, så att hans ekonomi var i olikhet med syskonens, alltid skral, och fattigdomen hängde alltid som ett hotande Damoklessvärd över honom. Hans bröder som förde ett ytterst spartanskt levnadssätt, brukade också alltid på tal om Masses dåliga ekonomi säga: Då förslår, min liv o själ, inte not fo

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:41.

Landskap: Blekinge..... Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne..... Adress: Svängsta.
Socken: Asarums..... Berättat av:
Uppteckningsår: 1934..... Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Masse ! Om så hela Mörrumsån runne in till honom !
Ordkarga och tvärhuggna i uttrycken, voro alla bröderna, samt hade
för vana att späcka uttrycken med kraftord ! Visserligen inskränkte
sig deras kraftuttryck till det enda : " Min liv och själ ! " Men det
ta använde de till varenda mening de uttalade ! Stora, grova, bas-
tanta karlar voro de alla, och i ovanlig grad flitiga och arbetsam-
ma. Men på samma gång ärliga och rättskaffens. Inte ett runstycke
=(Dåtida mynt) fick läggas ut onödigt. Ej heller kom det ifråga
att någon blev av dem lurad på ett så obetydligt värde som ett run-
stycke. Man kan utan att göra sig skyldig till någon överdrift sä-
ga : Att de voro fullödiga representanter för gammaldags god ärlig-
het !

Sven, som var äldst var nog född före 1820. Och de öfriga un-
der 1820 talet. Till utseendet tycktes de vara vid ungefär samma
ålder allesammans. Och alla visade ett tungt och sävligt men

Skriv endast på denna sida !

ACC. N:R

M. 8468:42.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men tryggt och bestämt uppträdande. Inga överilningar förekom hos någon av dem, men heller ingen lojhet. Deras vana att alltid lita på sig sjelv och sin egen förmåga, återspeglades tydligt i deras lugna, sjelvmедvetna och mången gång verkligen värdiga uppträdande. Det har säkert erfordrats en naturkatastrof av första ordningen för att bringa dessa människor ur deras jemnvigt. Något som kommer att visa sig här längre fram.

Såvida jag är riktigt underrättad voro syskonen födda på Aborremåla gård inom dåvarande Jemshögs socken. Numera tillhör gården Kyrkhult. Och denna gård egde och brukade de gemensamt efter föräldrarnes död samt visade i skötandet av gården med vad därtill hörde en ovanlig arbetsamhet och klok beräkning, parad med den mest utpreglade sparsamhet. Allt skulle förvandlas i reda mynt, som mot fullgod säkerhet, och med iakttagande av, så långt deras förstånd räckte, de mest minutiösa försiktighetsmått, utlånades mot ränta till kända och säkra personer.

Banker fanns då knappast några. Och efter deras sätt att fatta och bedöma, var det ju hufvudsakligen herrar från städerna som förvaltade bankens medel. Och det var ju icke gott att veta hur

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:43.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dess handskades med en bondes pengar! Det var tryggast för bonden att ej ha något med herremän att göra! Denna uppfattning var allmän hos bönderna långt fram i min tid och kunde föras tillbaka till den Riksfördervliga politik Hattar och Mössor utövade i början och medio av 1700 talet.

Kreaturen på gården behandlade de mycket väl. Om någon Djurskyddsförening funnits på deras tid, hade de utan tvivel erhållit både medalj och högsta pris. Till dragare använde de endast Oxar, och dessa voro alltid vid gott hull samt pigga och lättrörliga! Det var en ståtlig vacker syn när alla fyra bröderna kommo färdande med sina oxspann på väg till Karlshamn med var sitt lass famnaved. De långa resliga mannarne gingo vid sidan av lassen, Tömmen låg vanligen ovanpå lasset, löst hängd om ett uppstående vedträ, så att oxarne fingo i regel gå som de behagade. Ett tillfälligt lågmäلت kommando, eller en varsam ryckning i en av tömstjelkarne utgjorde den enda påminnelsen för djuren att deras husbönder voro med. Någon piska bestod ingen av mannarne sig med emedan en sådan ansågs obehöflig! Och aldrig besvärade de oxarne med för stora lass. En halvfamn torr ved efter varje par var allt vad las-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:44

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-set fick innehålla. Alla andra brukade lassa en hel famn, stundom rå ved, efter ett par oxar. Så att djurplågare voro de icke. De funno ett verkligt nöje i att alltid pyssla om djuren samt fodrade och ryktade dem så att de alltid voro blanka och livliga. Djuren riktigt sken av välmåga. Vid ett tillfälle då de efter en lång vinters slut släppte ut sina många oxar på gården och dessa började hoppa och göra krumsprång, uttryckte bröderna sinsemellan sin belåtenhet över djurens liflighet sålunda: "Nä men si hur roligt det är att se så den dansa". Dermed menade de: Att om de under vintern varit snåla mot djuren med säd och mjöl, så hade de ej varit så lifliga.

Bokliga kunskaper egde de inga. Hvar och en av dem kunde skriva ett par bokstäver såsom sitt bomärke men icke något mer. Räkna på fingrarne eller i hufvudet så pass att det aldrig var lönt för någon spjuver, att lyckas lura dem på så mycket som ett runstycke kunde de också allesammans. Men att med en penna rita några siffror samt på detta sätt räkna ut det tal man önskade besked om, var något som efter deras sätt att se var för vanliga människor onödigt att bara befatta sig med. Far: Brukade de säga. kunde varken skriva el-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:45.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
 Socken: Asarums län Berättat av:
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-ler räkna ! Han var ändå en välbergad karl Och levde tills han dog, så behöver vi inte vara sämre. Så lydde deras trossats ! Och den följdes konsekvent. Läskonsten var om möjligt ännu sämre beställt med ! Det berättades att då den yngste av bröderna, efter många svårigheter lyckats slippa fram för presten = (genomgått konfirmation) Så sade Sven, den äldsta, till honom: Jaså lägg nu katekesen på hyllan, och glo aldrig i den mer. Du kan min liv o själ, va bonne den förutan !

Deras arbetsvilja och de förmåga kände knapt till några gränser. En höst hände sig att en av deras oxar bröt benet just under det de som bäst höllo på att berga grödan. Väderleken var opålitlig, med ofta inträffande regnskurar så att det gällde att noga passa på vädret. Resolut tog en av bröderna fatt i ändan på oket, lade bara tisteln en skåra närmare den andre oxen lade oket mot bröstet och drog som en kamp isamman med oxen ändå hem de öfriga " herarne " sköto på av alla krafter och lasset kom hem innan regnskuren kom ! Nästa lass tog någon av de andre vid och så gick dagen först följande dag gävo de sig tid att gå bort i beteshagen och hemta hem ett av de andra oxparen.

Skriv endast på denna sida !

ACC. N:R.

M. 8468: 46.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Klart är att med en outröttlig flit, parad med omtanke och sparsamhet, efterhand en vacker förmögenhet växte fram. Men därför förändrades icke vanorna. Allt gick som förut i de gamla hjulspåren! Hus och redskap höllos nätt och jemt i dugligt och brukbart skick och allt lappades och lagades långt efter det tycktes omöjligt. Av husgerådssaker fanns snart sagt ingenting! Hvar och en av dem hade sin lertallrik, sin med bomärket försedda träsked och fällkniven, som alltid bars i fickan. Dessutom ett par avlånga trätråg vilka användes på bordet, det ena att ha mjölk uti och det andra för gröt eller välling. Av extra lyxföremål har jag ej hört att de innehade annat än en från fäderna ärvd Ölstånka av trä med lock. Men denna kom ej på bordet oftare än varje Julafton, då julölet dracks! Kom någonsång byskomakaren eller någon annan handtverkare dit på några dagars arbete och ej hade sked och kniv med sig, så fanns i huset intet sådant att lägga fram för honom.

Sängkläder fanns inga! Litet halm eller mossor var allt som de ansågo att behöfdes i de väggfasta bänkarne. På detta lade de sig om kvällarne, med kläderna på, som de haft på sig om dagarne. Om dessa voro genomsvara av svett, regn eller snöslask var dem likgil-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:47

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarum Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnmåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- tigt. Trots detta voro alla i besittning av en berghälsa, som sällan svek, kom någon gång ett illamående i kontakt med någon av dem, så räckte detta i regel endast en dag eller två. En gång kom en av deras torpare fram till gården, en dag när Ola låg i bänken och stönade. Och på torparens fråga, hvarför han inte drog av sig stöflarne när han låg och var sjuk gav han följande både drastiska och karakteristiska svar: Nä min l-f och sj-l gör jag ej fo då kan di tro jag är sjukare, än jag är! Hur seg han än var kunde han ej herrska över liv och död, utan en morgon några dagar efter låg han kall och död i sin usla bädd med stöflarne fortfarande på fötterna, och när en av bröderna meddelade händelsen till " Blinnahanna " som för tillfället var ute i lagårn uttryckte hon sin sorg sålunda: " Ho! Bevars, sier du då"! Har bror Ola liget o dött. I dessa enkla ord gav hon luft åt sina känslor för brodern !

Något lakan att efter gammal sed, hölja över den döde, fanns ej i deras ego utan torpargumman tog ett av sina egna och lät dem få, så att gammal traditionell sed kunde få följas.

Vid något tillfälle hade Masse begått något fuffens för vilket han vid Listers härasrätt blev dömd till böter. Och då dessa

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

8468:48.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

icke erlades, kom länsmannen och hotade att häkta honom. Men försökte på samma gång öfvertala bröderna att betala plikten, så slapp han ifrån skandalen att krypa i kurran. Men Ola som för det året var den som skulle agera husbonde, vägrade härtill ! Och förklarade å samtliga brödernas vägnar: " Vi ha min l-f och sj-l, inte bett honom om att göra folk nån urett ! " Och dervid blev det ! Masse fick följa med Länsmannen och tjena Kronan för någon vecka.

" Här må anmärkas, att bröderna kommet överens om arbetsfördelningen sålunda, att en av dem skulle vara bonde och styresman ett år i sänder i tur och ordning efter varandra. Och eftersom Masse vid sitt giftermål på öret utfick sin lott efter skedd värdering samt sedan icke mera vistades i deras hem, återkom sålunda husbonderättigheten till var och en vart fjerde år sålänge alla fyra lefde. Allting skulle vara gemensamt ! "

En gång var det någon god vän till " Herarne " som föreslog dem att antingen donera, eller på annat sätt åstadkomma någon verklig nytta med sin stora förmögenhet, den blev ju annars endast en anledning till tvister mellan slägtingarne efter deras död !

Skriv endast på denna sida !

ACC. N:R.

M. 8468:49

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hvarvid Ola förnärmat utbrast: Nä min l-f o sj-l ska dä inte bli nånting o trätä om! Fo när ja känner att döen kommer så ska ja förvandla allihop i pengar och ha dem i en pose = (säck) och den ska ja sänka i sjön så ingen ska hitta den.

Så tänkte och menade säkert också Ola den gången. Men han blev den förste av bröderna som dog, dock uppnådde han hög ålder. Men fastän han låg tillreds med stöflarne på, blev han dock ur stånd att samla ihop och sänka ett öre av förmögenheten.

Läsa i bok kunde de som sagt icke själva. Men vid något tillfälle hade de fått kännedom om hur Joseph gick till väga i Egypten: Att samla säd under de goda åren för att ha tillhands då missväxt eller dyrtid inträffade. Detta behöllo de i minnet och gjorde själva på samma sätt inseende att detta var både klokt och förståndigt, så att när de av årets gröda försålt vad som ansågs nödigt, samt undantaget vad som beräknades för folk och kreatur, lagrades återstoden upp i stora bingar på loftet. Med tiden blev detta ett ofantligt tryck på takbjälkarne, Så att överallt måste stöttor sättas under dem för att de ej skulle brista. När man kom in i deras rymliga stuga, vandrade man därför fram emellan de grova obarkade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R:

M. 8468:50.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stöttorna precis som om man befunnit sig i en grekisk pelarsal! Något skönhetssinne hade de ej, och därför kom aldrig ifråga att någon av dem gjorde någon anmärkning härpå. Stöttorna voro ju en nödvändig och praktisk hjälpreda, och därför var allting bra. hur mycket dessa än voro till hinders.

En söndag på våren, något år i början på 1890 talet voro bröderna sysselsatta med att i en stor kopparkittel koka potater ämnad till föda åt svinen, såsom bränsla användes bland annat kratt en del gamla lövkärvar på vilka sutto kvar en del löv som icke blivit förtärda av fåren. I den starka blåst som rådde om dagen, råkade några gnistor falla ner på det gamla torra spåntaket på huset som snart stod i ljusan låga! En steg fanns visserligen men denna var så rutten att den ramlade sönder vid första beröringen. Och av brandredskap fanns intet annat än en oduglig kopparspruta som legat ibland gammal skrot; sedan Fars och Farfars tid! Elden på taket upptäcktes annars så gott som med detsamma så att om stegen hållit ihop kunde den släckts med en enda spann vatten!

Men nu dröjde det inte länge förrän även ladugårdarne fattade eld. Kreaturen voro vid denna årstiden utsläppta på bete i hagarne

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:51.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så att endast en kalv fanns för tillfället inne. Men denne lyckades Blinnahanna treva sig fram till samt få densamme med sig ut. Men all deras under många år hopsamlade spannmål Flera kar med saltat fläsk och flera halvkor torkat nötkött samt för övrigt allt som fanns, gick upp i lågor. Motgången rubbade dock i ingen mån deras jemna stabile lynne, utan togs med ett orubblikt jemmod ! Vi hade bergat in så mycket att det inte hade gjort oss något, om det icke vuxet något på tio år ! Hördes en av dem säga. Och dervid stannade hela jeremiaden. Det enda de beklagade var: Att Blinnahannas kista brann inne. Hur mycket denna innehöll, fick ingen veta. Men säkert innehöll den något av betydligt värde. I annat fall hade man icke fått höra dem beklaga sig över förlusten.

Hur litet de lade sig vinn om att vid någon oväntad katastrof eller uppskakande händelse, visa att devoro i besittning av mänskliga känslor, kan följande ge belägg för. Branddagen hade många menniskor samlats dit för att hjälpa till med släckning och bergning av vad som fanns. Fastän som vi sett helt litet blev bergat. Mot kvällen då folket troppade derifrån, hade en av bröderna följt med någon hem utan att de öfriga bröderna observerat detta. I

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr.

M. 8468:52.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kvällningen skulle de ta sig något till livs och gingo ner till den strax bortom gården boende torparen. Under gåendet dit saknades den ena brodern varför det förmodades att han blivit antingen innebränd eller skadad så att han lagt sig någonstans. Jaså kom då hera, så ta vi oss lite merafton! Sen ska vi väl gå ut och leta upp den djävulen! Det var Pelle som var så ömsinnad att han kunde kläcka ur sig detta råa yttrande!

Längre fram, efter att bröderna inköpt Angölsmåla gård hade Sven (äldste brodern) kommit i samtal med kyrkoherde Rönnbäck. Varvid denne sednare uttryckt sin förvåning över att bröderna som nu hunnet till en hög ålder lade sig till med så många gårdar. Nu då de hade så att de kunnat ta sig ledigt på ålderdomen och kunnat leva lungt på bara räntan av pengarne. Hvad Sven härvid svarade Rönnbäck har ej någon fått veta. Men då Sven kommet hem ibland bröderna berättade han förloppet med dessa ord: Har ni nånsin hört så tosigt: Prästen tyckte att vi skulle sälja gårdarne o bara leva på pengar! Måtro då begrep han, dän djävulen!

Något vester om Aborremåla ligger ett annat hemman Karamåla. Dess gamle egare: Sven Kare (också han ett original) var för länge-

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

No. 8468:53.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg.
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-sen död, och derefter hade gården gått ur hand i hand, mellan olika ägare. Der fanns en stor gammeldags bondstuga, och stora ladugårdar. Denna gård inköptes efter branden av Aborremåla-Herarne, och hit flyttade de. Samt kunde för det nära gränsskapets skull sköta båda gårdarne i sambruk. Någon tid derefter inköpte de även Angölsmåla - gården. Till denna hörde kvarn och vattenfall nere vid Hemsjö, och då Hemsjöbolaget några år efteråt började med sina storartade anläggningar vid Hemsjöfallen i Mörrumsån blevo dessa egare av både kvarnfallet och gården. Någon tid derefter hade alla de nu omtalade bröderna gått hädan. Längst levde BlinnaHanna. Hon blev genom Kommunalnämndens föranstaltande inhyst hos en familj i närheten av Kyrkhults by. Hon kunde ju icke på gamla dar reda sig på egen hand, därför att hon var blind. Isynnerhet då hon kom på en plats der hon ej varit förr, så att hon av gammal vana visste reda på var det ena eller andra befann sig. Men hon hade svårt för att vänja sig vid den aldra minsta komfort och vanor. Lakan och örngott i sängen der hon skulle ligga om nätterna ansåg hon totalt obehöfliga och till en början tog hon bort dessa då hon lade sig om kvällarne. Först efter upprepade och bestämda tillsägelser kun-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8468:54

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg.
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarum Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

^{han}
-de förmås att använda dessa tillbehör till sängen!

Men var blev deras stora förmögenhet av? Detta är en fråga som många gjordt. Men ingen kunnat tillfredsställande besvara. De voro egare av större förmögenhet än någon visste reda på. När de inköpte Angölsmåla gården yttrade någon sin förundran över att de verkligen egde pengar att köpa så många gårdar för. De betalade alltid sina gårdsköp kontant, Förnärma utbrast då den ene av bröderna: Vi skrapa minsjäl inte kistbotten om vi köpa en sån gård till! Ingen har veterligt erhållit något nämnvärdt av deras efterlemnade skatter, varken slägtingar eller andra personer. Och omständigheterna vid deras dödsfall har gestaltat sig så: Att det icke varit möjligt för någon av dem, att sätta sitt förut omtalade beslut i verket: nämligen att sänka pengarne i sjön.

Det lär emellertid förhålla sig härmed så: De hade lånat ut en massa pengar till såsom de trodde ärliga och rättskaffens personer. Men emedan de ej kunde skriva själv och ansågo skrifkonsten såsom en onödig och onyttig konst egde de varken reverser eller andra skrifna förbindelser. Själva räknade de: "I hufvudet" och be-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:55.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-höfde de teckna sig något till minnes skedde detta med punkter och streck på en trästicka. Men detta var hieroglyfer som ingen mer än de själva förstodo. Och aldrig hade de invigt någon i sina hemlighetsfulla tecken. När de då alla dött var det lätt för dem som lånat pengar av dem att bondneka till alltihop. Och dessutom var det icke känt vilka som lånat något av dem. De voro förbehållsamma i sina meddelanden till alla, utom sig själva.

Vi ha ett ordspråk som säger: " Orätt gods förgås " ! Men detta kunde ej äga sin tillämpning här ! Hvertenda öre de egde var ärligt bekommet. Och visserligen voro de till ytterlighet sparsamma, men orättfärdiga girigbukar voro de icke. Sina skatter voro de ytterst noga med att betala den dag detta skulle ske, skulder hade de inga ! Allt vad de köpte betaltes kontant. Och de unnade både människor och djur födan i tillräckligt mått. Egde vederbörande bara aptit att förtära deras födoämnen sådana de voro fanns det i öfverflöd att ta utav. Men ifråga om snygghet och matlagningskonst brast det ju åtskilligt. Deras talesätt var hårdt och buttert och uttryckssättet långt ifrån salongsmessigt, men elaka voro de ej. Deras uppsyn var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:56.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

rättfram och ärlig, icke lömsk och inbunden! De voro icke besvärade av ömma känslor för varandra. Och hade intet derav tillövers för någon annan. Men ingen rättänkande menniska kunde ändå behöva har-
mas över dem. Med ett ord: De voro enkla ärliga och omutligt rätt-
skaffens men på samma gång. Några i högsta grad originella menni-
skor. Under årens lopp hände flera gånger, att de mottogo barn
(pojkar) som på församlingens bekostnad utaccorderades. Flera av
dessa stannade kvar såsom drängar flera år efter sin confirmation.
Dessa fingo från första stund deltaga i arbetet efter sin förmåga
men de fingo gott bemötande, och det fordrades aldrig några omöj-
ligheter av dem. Men de fingo ligga i en lika usel bädd som de be-
stod sig med själva. Och i vardagslag hade de endast slarvor på sig
till kläder. Men man hörde aldrig någon av dessa barn beklaga sig,
varken över födan eller behandlingen. Och bästa beviset på att de-
ras fostran gått i den rätta riktningen förstå vi derpå att alla
dessa blivit duktiga medborgare. Ingen av dessa fosterbarn har bli-
vet brottsling. eller vanhedrat sig. Några av dem äro döda och de
övriga ha blivit gamla gubbar, så att man kan med säkerhet uttala
sig om deras levnad.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:57.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg.
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

Meddelaren härav gjorde Aborre-brödernas bekantskap, först mot slutet av 1870 talet. Men förnyade det sedan så ofta tillfälle gavs. Emedan de voro ett ypperligt studiematerial. Deras tal och uttrycks-sätt liksom deras liv och levnadssätt var så vidt skildt från vad man annars var van att se och höra. De hade sina säregna vanor och andra åsikter och föreställningar, än vi ~~vi~~ andra människor. Men deras redbarhet och sanningskärlek var värd både aktning och beundran. De tillhörde helt och hållet den folktyp som vi föreställer oss att levde här för några hundra år sen! Att de levde så ytterst spartanskt, var en följd av deras tänkesätt, och grundade sig ej på girighet. Allidenstund deras anspråk ej sträckte sig längre än såsom de hade det, så saknade de icke alls, vad vi andra människor anse vara nödvändigt till livets komfort och underhåll. Hvad människan ej känner till, saknar hon icke! Sina gårdar skötte de efter dåtidens bruk mönstergillt. Ingen av de många brukare som efter dem haft hand om jordbruket har varit i stånd att erhålla så rikliga skördar som Abramåla-Herarne fingo. Därförtiden var vanligt på de flesta gårdar, att kreaturen om vårarne voro så svaga av den

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr.

M 8468:58.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dåliga utfodringen under vintern att de måste lyftas upp. Men Aborre-Herarnes djur hoppade av ysterhet när de släpptes ut om vårarne. Det låg sanning i deras yttrande: " Att säden dansade ".

Att de voro medvetna om sin rikedom och vid några tillfällen även ville imponera på sina medmenniskor dermed, visade de någon gång, men även detta skedde på ett egndomligt sätt ! Sålunda hände sig vid ett tillfälle då det kommet till deras kännedom att en gård skulle säljas på auktion i Vånga socken i Skåne. Att Pelle fick för sig att gå dit och uppträda som spekulant. Bröderna hade i förväg gjort sig noga underrättade om gårdens verkliga värde så att de skaffat tillräckligt med pengar som Pelle fick med sig. Pelle kom till auktionsstället i sliten dräkt, gående barfota, med de hopbundna stöflarne hängande överhacken och gick ochenerat fram och ställde sig vid bordet, der auktionsroparen läste upp vilkoren för blivande köpare. Efter gammal sed ropades gården opp först för en lägre summa än vad meningen var att den skulle slås bort för. Men så snart någon höjde summan var Pelle genast färdig att bjuda något högre. När detta fortsatt några gånger beslöt auktionsroparen att göra slut på spektaklet , att se den förmente tiggegubben stå

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8468:59.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

och med hög röst bjuda över eller som han uttryckte sig: Fattiga stackare blandade sig i regält folks affärer ! När därför Pelle bjöd över nästa gång, ropte han sitt sedvanliga: Första, andra och tredje gång ! Och dermed drämde han klubban i bordet. Ehuru väl summan som han slog för icke på långt när hunnit till det bestämda priset gården kunde säljas för ! Nu trodde han sig skola göra tiggegubben förlägen då han med ett hångrin frågade honom om han kunde ställa någon säkerhet eller om han hade någon som gick i god för honom. Jag känner ingen menniska här och bryr mig heller inte om nån borgesman för det kan jag vara sjelv! sade Pelle så kolungt som helst. Ja då är det bäst du avlägsnar dig härifrån! Så ropar vi opp gården på nytt. Är du inte nöjder när du får pengar ? Gården har jag blivit slagen för och här skall du få vad du slog bort den för! Dermed började Pelle ur stövelskaften langa fram den ena sedelbundten efter den andra till summan var full. Seså räkna nu sjelv, om inte då stämmer ! tyckte Pelle. Nu var det auktionsmannen som var illa ute ! Allting hade gått lagenligt till och Pelle var i sin fulla rätt fastän han råkat erhålla gården många tusen kronor billigare än vad den var värd. Först försökte auktionsman-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:60.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Svängsta.
Socken: Asarums Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-nen övertala Pelle att låta köpet gå tillbaka. Men denne som blivit något stött över den andres yttrande sade helt kort: Sådana stor-kaksar som du har jag intet otalt med Gården har jag ärligt och lagligt köpt och betalt den mä och vill du inte godvilligt lemna mig kvitto på pengarna, blir det värst för dig själv! Till auktionen hade samlats mycket folk. Och bland dessa funnos flera rättvisa personer, som både insågo och medgävo att Pelle hade rätt och ej på något sätt kunde nonchaleras fastän hans uppträdande var minst sagt: Egendomligt!

Å andra sidan ansågo de att det var inte fullt juste att den präktiga gården gick bort för halva värdet fast detta ej var Pelles fel. Någon bjöd med ens Pelle ett tusen kronor om han ville överlemna köpet. Nej, varken för ett eller två sa Pelle men får jag 4 tusen kronor i avträde så får det gå. Pelle fick sina 4,000 och stoppade både dessa och sina förut upplockade sedelbundten tillbaka i stövelskaften samt gick tillbaka hem igen. Hemkommen redogjorde han noggrant för hur det gått till och derpå delades pengarna han vunnit på affären i fem lika stora delar så att alla syskon nefingo lika mycket fastän han ensam lyckats göra så god affär be-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8468:61.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne Adress: Svängsta.

Socken: Asarums Berättat av:

Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-höll han för egen del ej ett öre mer än vad de andre fingo. Allt skulle vara gemensamt samt gå ärligt och rättvist till. Den tillfredsställelse de vid sådana tillfällen fingo var ett slags självmedveten stolthet som de sedan i årtal hade nöje av att diskutera sins emellan.

Vile i frid, gamle hederliga gubbar !

Svängsta Januari 1934.

Aug. Holmberg.

Skriv endast på denna sida!